

Skatt:

Frivillig retting

– en redningsplanke under press

Regjeringen ønsker å undersøke om reglene om frivillig retting i sin nåværende form oppfyller formålene de er ment å ivareta, og Skattedirektoratet ønsker en innstramming av ordningen. Vi mener det ikke er behov for en slik innstramming og at skattepliktige fortsatt bør kunne rette feil uten å risikere tilleggsskatt og straff.

Advokatfullmektig
Marius Mansika-Aanstad
Advokatfirmaet PwC

Advokatfullmektig
Eivind Robstad
Advokatfirmaet PwC

Regjeringen har i revidert nasjonalbudsjett for 2021 varslet at myndighetene vil undersøke om reglene om frivillig retting i sin nåværende form oppfyller formålene de er ment å ivareta. I lys av dette har Skattedirektoratet utarbeidet et notat som drøfter ulike sider av regelverket om frivillig retting slik det er i dag, og mulige endringer av reglene.

Selvdeklarerer av egne økonomiske forhold

Adgang til frivillig retting, i prinsippet fritak fra tilleggsskatt og straff, må ses i sammenheng med det norske skatte- og avgiftssystemets prinsipp om selvdeklarerer av egne økonomiske forhold. Dette prinsippet innebærer at skatte- og avgiftspliktiges egne opplysninger danner grunnlaget for skattemyndighetenes fastsettelse av skatt og avgift. Dersom skattepliktige ikke oppgir riktige og fullstendige opplysninger, kan skatt og avgift bli fastsatt uriktig.

Et incentiv til selv å rette forhold

Formålet med reglene om frivillig retting er delvis å gi skatte- og avgiftspliktige et incentiv til selv å rette forholdet for å unngå tilleggsskatt og straff ved å

Frivillig retting

Brudd på skatte- og avgiftsreglene vil i utgangspunktet medføre tilleggsskatt dersom det ikke er gitt riktige og fullstendige opplysninger til skattemyndighetene. Det er imidlertid gjort unntak for tilleggsskatt i tilfeller hvor den skattepliktige selv retter feil som oppdages før skattemyndighetene har satt i gang en kontrollundersøkelse – såkalt *frivillig retting*.

gi riktige og fullstendige opplysninger, og delvis å lette skattemyndighetenes kontrollarbeid.

Gjelder alle skattearter

Det virker som om notatet tar utgangspunkt i den skattemessige håndteringen av de personlige utenlandsformulene og -inntektene. Reglene om frivillig retting gjelder imidlertid for alle skattearter, herunder bedriftsbeskatning og merverdiavgift. Vår erfaring er at adgangen til frivillig retting benyttes aktivt for disse skatteartene, når bedrifter selv oppdager at det er blitt gjort feil.

Notatet tar ikke direkte stilling til hvordan frivillig retting skal løses for bedriftsbeskatning og merverdiavgift. Skattedirektoratets forslag til endring av regelverket gjelder imidlertid generelt for alle skattearter. Forslagene vil derfor potensielt kunne få betydning også for rettingsadgangen og tilleggsskatt knyttet til bedrifters opplysninger om inntektsbeskatning eller merverdiavgift.

Hovedtrekkene i forslaget

Skattedirektoratet konkluderer med at det fortsatt er behov for regler om frivillig retting, men ønsker en innstramming av ordningen. I notatet er det fremmet tre overordnede endringsforslag for reglene om frivillig retting, som etter direktoratets mening vil gjøre ordningen bedre tilpasset dagens samfunn:

- Fritaket for tilleggsskatt er foreslått begrenset til enten de siste tre eller fem årene, mot i dag inntil ti år, og det er foreslått innføring av en strafferabatt når skattepliktige bidrar til saksopplysning også etter utløp av fristen.
- Beviskravet for at den skattepliktige ikke har rettet eller sagt fra frivillig, senkes til ordinær sannsynlighetsovervekt, mot at det i dag må bevises «utover enhver rimelig tvil» at rettingen ikke er motivert av et kontrolltiltak.
- Det innføres en egen bestemmelse om tidsbegrenset fritak for tilleggsskatt for hele grupper i forkant av en varslet kontrollaksjon.

Skal og bør frivillig retting straffes?

Skattedirektoratet har ikke konkretiserte forslag om hvordan disse tre områdene skal lovfestes. Det er dermed uklart hvordan disse endringene vil slå ut i praksis etter videre behandling i Finansdepartementet og et mer grundig høringsarbeid. Tiltakene omtales imidlertid i notatet som en «innstramning», og innebærer i realiteten at det blir «enkler» å ilegge tilleggsskatt i tilfeller hvor skattepliktig selv tar initiativ til rettingen.

Det sentrale målet bør være å fastsette riktig skatt

Vi mener det kan stilles spørsmål om en slik innsnevring er riktig vei å gå, dersom formålet med reglene fortsatt er å oppfordre skattepliktige til selv å oppgi riktige opplysninger om skatt og avgift. Slik vi ser det, bør det sentrale målet være å fastsette riktig skatt. Dette vil ikke alltid skje til riktig tid, noe som skyldes stadig mer kompliserte skatte- og avgiftsregler.

En atferd som bør oppmuntres – ikke straffes

Vi anser det som en klar fordel at skattepliktige bidrar til korrekt fastsetting, gjennom selv å rette feil. Vår oppfatning er at dette er en atferd som bør oppmuntres, og ikke straffes ved økt bruk av tilleggsskatt. Trolig innebærer adgangen til frivillig retting at de beløpene staten «taper» i tilleggsskatt veies opp ved økning i fastsatt skatt og avgift som ellers enten ikke ville vært fanget opp i det hele tatt, eller bare etter en potensielt omfattende og krevende kontroll.

Er Skattedirektoratets begrunnelser for endring fornuftig?

Skattedirektoratet slår fast at reglenes bakenforliggende formål stadig er å gi skattepliktige et incentiv til å rette feil på egenhånd, samt å begrense etatens bruk av ressurser på kontroll saker som heller kan og bør rettes frivillig.

Reglene om frivillig retting gjelder for alle skattearter og for både de som har mye penger og de som har lite penger.

Vil uansett få informasjonen

Skattedirektoratet viser imidlertid til at behovet for reglene om frivillig retting er svekket som følge av økt informasjonsutveksling om økonomiske forhold mellom landene. Tanken er at skattemyndighetene uansett vil få tilgang til informasjonen, uten skattepliktiges «hjelp».

Øker skattemyndighetenes ressursbehov

Slik vi ser det er ikke økt informasjonsflyt alene en god nok grunn til å fjerne ordningen med frivillig retting. Uten skattepliktiges bistand til en riktig fastsetting vil skattemyndighetene sitte igjen med et økt ressursbehov for å gjennomgå all ny informasjon. At det foreligger en bedre informasjonsflyt, og i forlengelsen av den en økt oppdagelsesrisiko, er erfaringsmessig ikke skattyters motivasjon ved egenretting.

Bruk av «bevis» og «tilståelsesrabatt»

Vi mener at det også er betenkelig om det kan tolkes slik at tilsendt ubehandlet informasjon potensielt skal kunne anvendes av skattemyndighetene som bevis for at skattyters egenretting ikke har vært frivillig. Videre mener vi at det ligger en samfunnspolitisk gevinst i at det innrømmes en «tilståelsesrabatt» også på skatte- og avgiftsområdet. Det

er i alle parter interesse at fastsettingen blir rettmessig ved minst mulig bruk av egne og offentlige ressurser.

Den allmenne rettsfølelsen

Skattedirektoratet viser også til at dagens regler kan være i strid med den allmenne rettsfølelsen når det kan stilles spørsmål om graden av frivillighet ved rettingen. Særlig synes dette å gjelde de nevnte utenlandsformuene og -inntektene som kan hentes hjem uten tilleggsskatt, gjerne etter flere år hvor formuene er unntatt beskatning.

Vi tror ikke at disse sakene innebærer at den allmenne rettsfølelsen generelt er under press, så lenge adgangen til frivillig retting innebærer at skatt og avgift faktisk betales. Så får det vel heller være at motivasjonen i enkelte tilfeller var å unngå tilleggsskatt og straff.

Å rette opp «fedrenes feil»

Det kan også være verdt å nevne at utenlandsformuene kan være arvet på tidspunktet den skattepliktige iverksetter frivillig retting. At arven er overført, er en forutsetning for at arvingen, som skattepliktig, kan rapportere om formuen. Det må i disse tilfellene etter vårt syn være bedre at arvingene faktisk søker å rette opp i «fedrenes feil», enn å ilegge tilleggsskatt og straff for den historiske unnlåtelsen.

Bør selv kunne rette opp feil

En eventuell endring av reglene om frivillig retting er ennå på et tidlig stadium. Det vil derfor være svært interessant å følge utviklingen videre, særlig i lys av et mulig regjeringsskifte etter høstens stortingsvalg. Vårt standpunkt er at det også i fremtiden bør være mulig å rette feil den skattepliktige selv oppdager ved endret rapportering av skatt og merverdiavgift uten å risikere tilleggsskatt og straff.